

ELIAS

– postimerkkien kertomaa

Elias Lönnrot

Valtioiden julkaisemissa postimerkeissä ilmenevät sen pitämät keskeiset ja tärkeät asiat. Suomalaisissa postimerkeissä ovat edustettuina mm. lippu ja vaakuna, merkkihenkilöitä, luontoa ja monipuolisesti kulttuuria. Erot vuosikymmenten välillä ovat melkoiset heijastaen yhteiskunnan ajankohtaista ajattelua, muotoilua ja painotekniikan kehittymistä, mutta myös arvostusta. Elias Lönnrotilla on paalupaikka postimerkkien henkilökuvissa. Suomi sai oman postimerkinsä vuonna 1856. Ensimmäinen henkilökuva on vuodelta 1931. Kuvassa on Elias! Aivan huikea saavutus. Merkki on toinen juhlistettaessa

SKS 100 vuotta

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran (SKS) 100-vuotista taivalta. Toinen merkeistä kuvaa SKS:n sinettiä. Huomionosoituksella on selkeät perusteensa: Elias toimi perustavan kokouksen sihteerinä, ja SKS toimi Eliaksen runonkeruumatkojen yhtenä keskeisenä tukijana ja mm. Kalevalan kustantajana. Jo silloin pidettiin Kalevalaa osana maailmankirjallisuutta. SKS myös aloitti suomenkielisen kirjallisuuden julkaisemisen ensimmäisenä ja Seuran päätarkoituksena oli ja on suomen kielen kehittäminen.

Vanhan Kalevalan ilmestymisen 100-vuotisjuhlan kunniaksi julkasitiin 3-merkkinen sarja vuonna 1935. Niissä kuvataan runonlaulajia, Sammon puolustusta ja Kullervon sotaan lähtöä. Tuolloin Kalevalaa juhlittiin innokkaasti eri puolilla Suomea. Oli suuri valtiollinen juhla, satoja paikallisia tapahtumia ja mm. Kalevalan

Runonlaulajat

Sammon puolustus

Kullervon sotaan lähtö

vieraille kielille kääntäneille tilaisuuksia. Sammatissa päivää juhlittiin monin tavoin ja mm. kansainväliset vieraat tutustuivat Paikkarin torppaan, ja kunta hankki kirjastoonsa Eliakselle kuuluneita kirjoja.

Postimerkkiä Vanha Kalevala ei saanut 150-vuotisjuhlien yhteydessä. Toki juhlatilaisuuksia järjestettiin, myös valtiovallan. Tuolloin yhteiskunnallinen ilmapiiri ei mahdollistanut yhteisen ja yhtenäisen suomalaisen kulttuurin esittämistä.

Uuden Kalevalan 150-vuotisen taitopäivän kunniaksi julkaistiin kaksi postimerkkiä vuonna 1985. Niissä esiintyvät Pedri Shemeikka (1825–1915) ja Larin Paraske (1833–1904). Molemmat olivat Kalevala-runojen mahtavia taitajia. Pedri Shemeikkaa pidetään viimeisimpänä suurena runonlaulajana. Hänet tapasi mm. D.E.D. Europaeus 1840-luvulla kerätessään runoja Eliakselle. Larin Paraske taas tunnetaan mahtavasta muististaan, sillä hänen runonlaulujaan on tallennettu n. 32.000 säettä. Molempien runot löytyvät SKS:n arkistoista. Pedri Shemeikka asui koko ikänsä Suomessa, Larin Paraske muutti 20-vuotiaana Inkeristä Suomeen.

Uusi Kalevala sai 3-merkkisen pienoisarkin 150-vuotispäivän kunniaksi vuonna 1999. Merkeissä on kuvattu Suomesta löytyneitä koruja pronssikaudelta (noin 1500 eaa.–500 eaa) ja rautakaudelta (noin 500 eaa. – 1300 jaa). Koruilla on oma sijansa suomalaisuudessa.

Eliaksen syntymän 200-vuotispäivää juhlistettiin 4-merkkisellä pienoisarkilla vuonna 2002. Se on todellinen viestinnällinen loistotuote. Merkeistä yksi kuvaa ratamoaa, koska Elias oli lääkäri ja lääkekasvien hyödyntäjä ja kasvien tutkija ja kirjoitti kasvitieteemme perusteoksen Flora Fennican v. 1860. Kirjasta tuli sen ajan bestseller. Kaksi keskeisistä liittyvät Eliaksen käsittämättömän mittavaan kansanrunoutemme keräykseen ja suomen kielen kehittämiseen kaikkien täällä asuvien ymmärrettävään muotoon ja sanakirjojen tekemiseen. Merkeistä toinen sisältää Kalevalan alkulauseen osan ja toinen loppusanat. Neljäs merkeistä on sitten Elias.

Mutta katsokaa suunnittelija Pekka Loirin upeata inspiraatiota: pienoisarkin yläreunassa on kaksi ylöspäin kohoavaa lintua kuvastaen Eliaksen tietä köyhästä torpasta lääkäriksi, kansanvalistajaksi, professoriksi ja todelliseksi suurmieheksi. Arkissa näkyvät sulat taas liittyvät runonlaulajien esitysten kirjaamiseen ja alhaalla näkyvä kannel kansanrunojen esittämiseen. Kerrassaan upeaa. Merkeissä näkyy Eliaksen kaukotoivoite, itsenäistyminen. Pidänkin Eliasta keskeisten henkisten elementtien luojana Suomen itsenäisyydelle; oma kieli, oma kulttuuri, oma historia ja omat tavat.

Pienoisarkin jokaisesta merkistä julkaistiin myös postikortti. Juhlavuoden kunniaksi järjestettiin lukuisia tilaisuuksia ja pääjuhla oli luonnollisesti Lönnrotin syntymäkodissa Paikkarin torpassa Sammatissa.

Merkkejä ilmestyy eri maissa myös samojen tunnusten alla. Tällaisia ovat mm. Pohjola, Eurooppa tai erilaisten aiheiden mukaisina esim. luonto tai MM-kisat. Vuoden 2004 Pohjola-otikon alla ilmestyi Kalevalan hahmoja kuvaava 2-merkkinen pienoisarkki.

Postimerkit ovat alkuaan olleet valtiollisia maksuja postinkululle. 2000-luvulla on mahdollistettu Suomessa niin organisaatioille, kunnille ja yksityishenkilöille ns. omakuva-merkin tekeminen. Sellainen il-

mestyi 2013 Paikkarin torpasta Lohjan teettämänä. Oli ilo olla mukana mallikuvan valinnassa Paikkarin torpan tuli ry:n puheenjohtajana.

Eliaksesta tai Kalevalasta on myös ulkomaisia postimerkkejä. Elias löytyy myös Unkarista, Väinämöinen Virosta ja Neuvostoliitosta. Runonlaulajan kuva löytyy myös Neuvostoliitosta. Kuvassa on tunnettu runonlaulaja Arhippa Perttunen, jota myös Elias laulatti. Perttusen sukujuuret ovat neljän sukupolven takaa Oulujoelta. Ehkä tämä jäi julkaisijalta tarkistamatta.

Suomalaisissa merkeissä näkyy Eliaksen käsittämättömän mittavan ja monipuolisen työn jälki monissa kulttuurin ja tieteiden edustajien merkeissä. Näistä tunnetuin varmasti on Akseli Gallen-Kallelan Aino-teos, josta on mm. 3-merkkinen pienoisarkki.

Postimerkkeily on upea harrastus. Jokainen merkki on osa kunkin maan historiaa. Eliaksen polku suomalaisissa merkeissä osoittaa kuinka paljon voi oppia historiasta tutustumalla merkien taustalla oleviin historiallisiin tosiasioihin.